

22.11.2016
Mikkeli

KENELLE TÄÄ OIKEIN KUULUU?

Lapsi monialaisessa lakiviidakossa

Mikkeli 22.11.2016

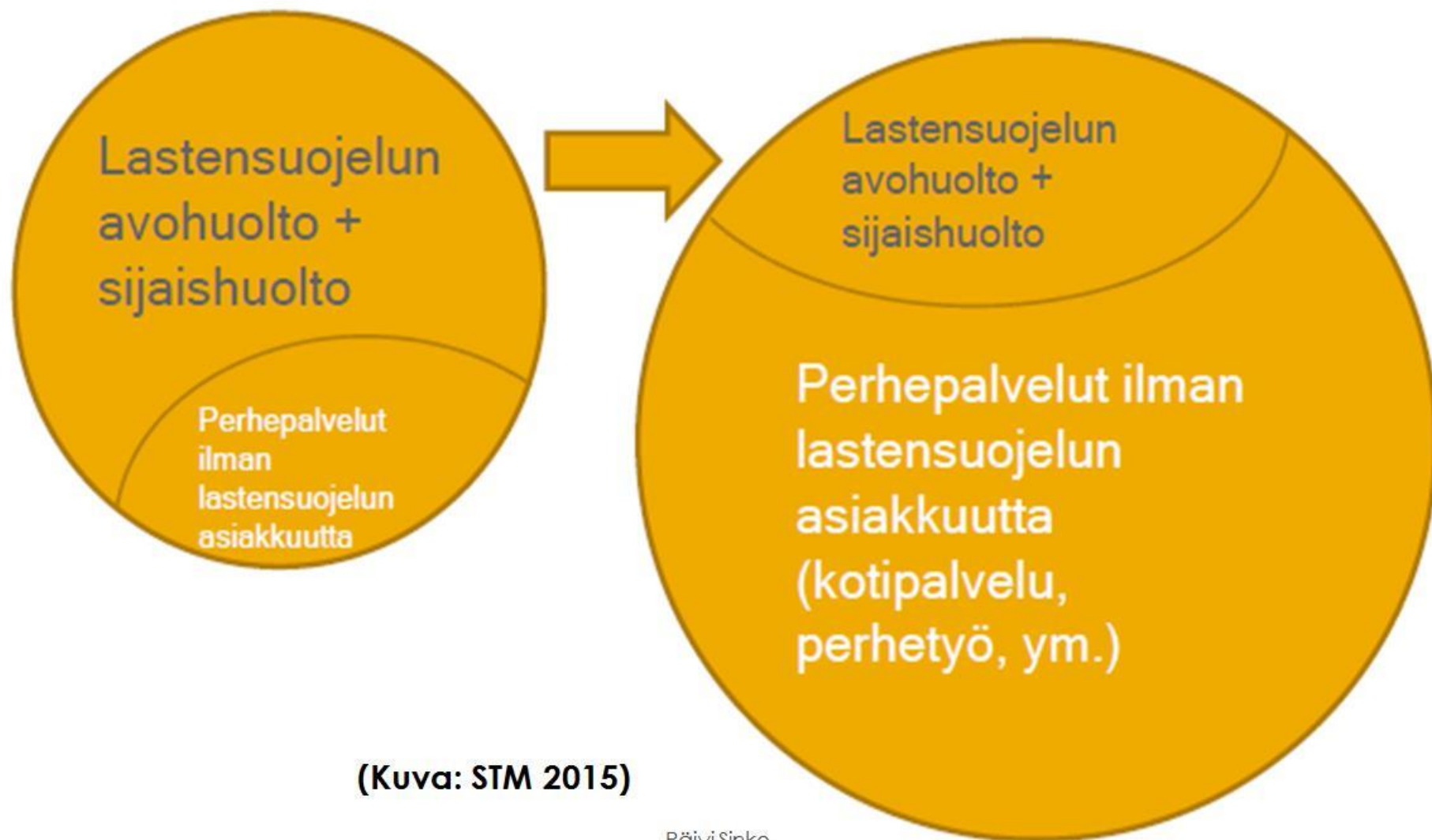
Päivi Sinko, VTL, sosiaalityöntekijä

Sisäministeriö 2014: Perhe- ja lapsisurmien ehkäisy ja estäminen ja viranomaisten välinen tiedonvaihto

Moniammatillisessa yhteistyössä tapahtuvaa viranomaisten ja muiden toimijoiden salassa pidettävien tietojen luovutusta ja saantia koskevien säännösten kokonaisuutta voidaan kuvata seuraavasti:

Työskentelyn painopiste muuttui sosiaalihuollossa uuden sosiaalihuoltolain myötä

(Kuva: STM 2015)

SHL 35 § Yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi

- Jos henkilö tarvitsee sosiaalihuoltoa, hänet on ohjattava hakemaan palveluja tai otettava yhteys sosiaalihuoltoon. **Yhteydenottoon tarvitaan suostumus!**
- **Jos suostumusta ei saada**, yhteys sosiaalihuoltoon on kuitenkin otettava, kun
 - henkilö on kykenemätön vastaamaan omasta terveydestään ja turvallisuudestaan, tai
 - kyse on lapsen edusta
- Ohjaus- ja yhteydenottovelvollisia mm. terveydenhuollon ammattihenkilö, sosiaalikuraattori, sosiaalitoimen, opetustoimen, liikuntatoimen, lasten päivähoidon, pelastuslaitoksen, Hätäkeskuslaitoksen, Tullin, poliisin, Rikosseuraamuslaitoksen, työ- ja elinkeinoviranomaisen, Kansaneläkelaitoksen tai ulosottoviranomaisen palveluksessa oleva
- **Lastensuojelulain mukainen ilmoitusvelvollisuus säilyy entisellään!**
- **+ 40 § Ilmoitus muulle viranomaiselle asiakkaan tuen tarpeesta**

SHL 41 § Monialainen yhteistyö

- **Muilla toimijoilla on velvollisuus pyynnöstä osallistua palvelutarpeen arviointiin ja suunnitelman tekemiseen**
 - Työparityöskentely! Verkostoneuvottelut, konsultointi, yhteiset kotikäynnit, joustavat lähetekäytännöt
 - Verkostomainen työskentelytapa
 - Esim. lastensuojelu/lapsiperhepalvelut + aikuissosiaalityö, päihde- ja mielenterveyspalvelut, perheneuvola, opiskeluhuolto, vammaispalvelut...
- Työntekijä on tarpeen mukaan yhteydessä eri asiantuntijoihin ja henkilön omaisiin ja läheisiin
- Toiminta ja tietojen vaihto asiakkaan suostumuksella, ilman suostumusta toimiminen edellyttää laissa säädettyjä perusteita.

Terveys-
huoltolaki 32
§: Sosiaali- ja
terveyden-
huollon
yhteistyö

Asiakaslaki

SHL 26 § Kasvatus- ja perheneuvonta

- Yhdessä sosiaalityön, psykologian ja lääketieteen asiantuntijoiden sekä tarpeen mukaan muiden asiantuntijoiden kanssa toteutettava työ voidaan järjestää kasvatus- ja perheneuvolassa, **mutta tavoitteena on kehittää myös muunlaisia yhteistyön muotoja.**
- Kasvatus- ja perheneuvontaa voidaan lapsen ja perheen tarpeiden mukaan tarjota kasvatus- ja perheneuvonnan toimipisteen lisäksi **myös perheen kotiin tai muuhun lapsen arkiympäristöön.** Kasvatus- ja perheneuvontana voidaan esimerkiksi tarjota kuntouttavaa työskentelyä *asiakasperheen kotiin.*
- Kasvatus- ja perheneuvontaan sisältyy myös yhteistyö ja asiantuntija-avun antaminen muille lasten ja perheiden kanssa työskenteleville, jolloin asiantuntemusta on mahdollista hyödyntää peruspalveluiden tukemisessa niiden työntekijöiden työssä, joka kohdentuu lapsiperheille heidän arkiympäristössään.

Opiskeluhuollon yksilökohtainen tuki

- **Lisätukea mahdollisimman varhain**
- Opiskelijan tarpeen mukaisesti
- Kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja, lääkäri
- Intensiivinen tuki oppilaitoksessa yksilökohtaisena tai ryhmämuotoisena
- *Hoito ulkopuoliselta taholta (erikoissairaanhoido, perheneuvola) pyritään entistä enemmän tuomaan oppilaitokseen, lasten ja nuorten omiin kehitysympäristöihin*
 - Myös järjestöt, nuorisotoimi
- Konsultatiivinen työtapa: anonyymi, lakiin perustuva, kahdenkeskinen, yhteinen...

THL 69.2 § Lastensuojelulain mukaiset velvoitteet

- Jos **lastensuojelun tarve johtuu riittämättömistä terveydenhuollon palveluista**, lapselle ja hänen perheelleen on sen estämättä, mitä hoitoon pääsystä 51-53 §:ssä säädetään, **järjestettävä viipymättä** lapsen terveyden ja kehityksen kannalta välttämättömät terveydenhuollon palvelut.
 - Hoito on järjestettävä tarvittaessa nopeammin kuin hoitotakuu edellyttäisi
 - Koskee esimerkiksi lapsen tai hänen vanhempiensa tarvitsemia mielenterveyspalveluja tai päihdehoitoa
- ***Psykiatrasta hoitoa ei voi korvata lastensuojelun palveluin!*** (STM: lastensuojelu ei ole psykiatrisen osastohoidon korvike tai jatke) – myös huostaanoton aikana on esim. järjestettävä mielenterveyslain mukaista vastentahtoista hoitoa lapselle – huostaanotto ei voi olla hoidon saannin edellytys

Milloin lastensuojelun asiakkuus?

- 1) Lapsen terveys tai kehitys vaarantuu (kasvuolosuhteet tai lapsen oma toiminta) ja **perhepalvelut eivät riitä** JA tarvitaan lastensuojelulain mukaisia tukitoimia
 - tehostettu perhetyö
 - perhekuntoutus
 - lapsen sijoittaminen kodin ulkopuolelle
- 2) Perhepalvelut riittäisivät, mutta **välttämättömiä palveluja ei haluta ottaa vastaan** ja sen takia tarvitaan lastensuojelun osaamista ja tukitoimia

Opiskeluhuolto ensisijaisena tukimuotona

- **Nuorten oma toive** (STM työryhmä):
 - Lastensuojelutarpeen selvitys ei ole se toimenpide, mitä ensimmäiseksi kaivataan – liian raskas, tarvitaan nopeaa apua, opiskeluhuollon keinot on käytettävä ensin
- Asioita käsittelevä työntekijä ei saisi vaihtua koko ajan
- Laaja-alainen yhteistyö: oppilas + huoltaja + oppilashuolto + sosiaalitoimi + terveystoimi + tarvittaessa muut yhteistyötahot

Opiskeluhuolto ensisijaisena tukimuotona

- Tarvittaessa yhteys koulun psykologiin tai kuraattoriin
- Oppilashuoltolaki 15 §: Oppilaalla on oikeus päästä kuraattorin tai psykologin puheille viimeistään 7. työpäivänä yhteydenotosta. Jos asia on kiireellinen, tapaaminen on järjestettävä heti (samana tai seuraavana päivänä)
- Tavoitteena vähentää korjaavan työn tarvetta (psykiatria, lastensuojelu)

Lastensuojelun ja opiskeluhuollon työnjako

- Lastensuojelutarpeen selvitys tulee tehdä vasta jos käy ilmi, etteivät opiskeluhuollon keinot ole riittävät.
- **Jos lastensuojelu arvioi, että lapsen tilannetta voidaan riittävästi auttaa opiskeluhuollon keinoin, ilmoitus ei edellytä toimenpiteitä lastensuojelussa.**
- Eli lastensuojelu voi näissä tapauksissa ottaa yhteyttä koululle opiskeluhuollon toimenpiteiden käynnistämistä varten.
 - Oppilashuoltolain hallituksen esityksessä arvioidaan tilastojen perusteella, että *runsas 30 % lastensuojeluilmoituksiin johtaneista tapauksista on hoidettavissa opiskeluhuollon keinoin ilman, että lastensuojelutarpeen selvitystä tarvitsee tehdä.*

Yhteys lastensuojeluun

- Yhteys lastensuojeluun jos yhteys lapseen tai perheeseen on kokonaan katkeamassa tai katkennut tai huoli lapsen tilanteesta on suuri
- Yhdessä lapsen ja/tai huoltajan kanssa voidaan pyytää apua sosiaalihuollosta

Lasten ja nuorten kunnallinen hyvinvointisuunnitelma (LSL 12 §, Oppilashuoltolaki 12 §)

- Aiempi kunnallinen suunnitelma lastensuojelun järjestämisestä ja kehittämisestä on korvattu laaja-alaisemmalla kunnallisella hyvinvointisuunnitelmalla.
- Uusi suunnitelma sisältää
 - Opiskeluhuollon tavoitteet ja paikallisen toteuttamisen periaatteet
 - Arvion opiskeluhuollon kokonaistarpeesta, käytössä olevista opiskeluhuollon ja avustajapalveluista sekä tuki- ja erityisopetuksesta
 - Toimet, joilla vahvistetaan yhteisöllistä opiskeluhoitoa ja opiskelijoiden varhaista tukea
 - Tiedot toteuttamisesta, seurannasta ja opiskeluhuollon laadunarvioinnista

Lisätietoja: https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/johtamisen_tueksi/mika_ohjaa_toimintaa/lasten_ja_nuorten_hyvinvointisuunnitelma

SHL 44 § Asiakkaan hoidossa olevan henkilön tilanteen selvittäminen

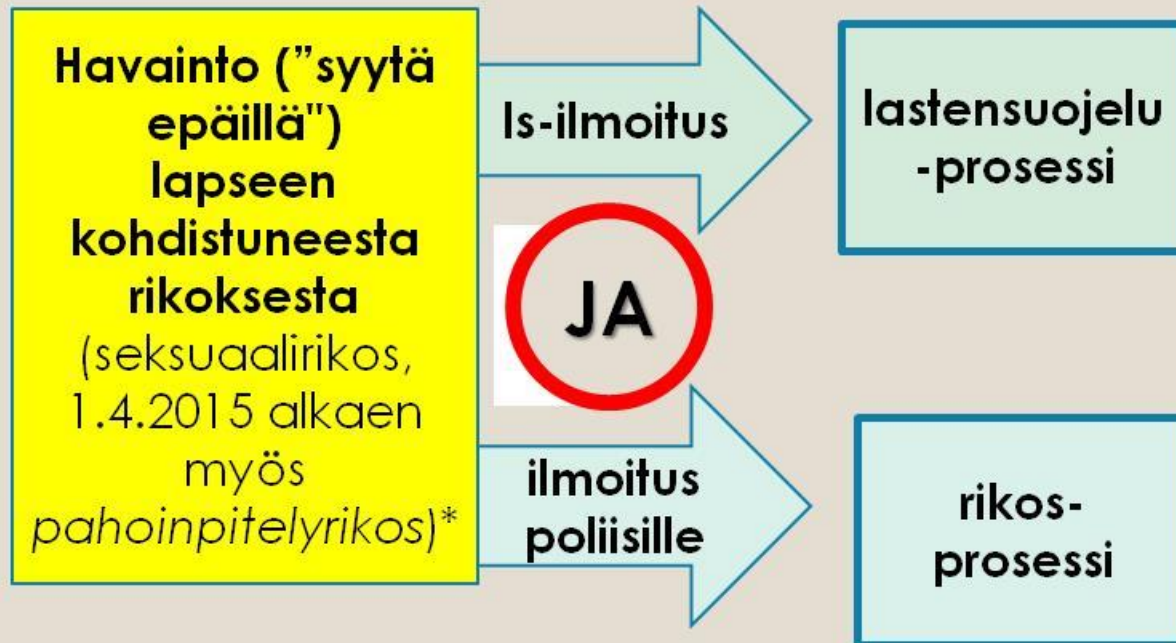
Asiakkaan hoidossa olevan **lapsen tai muun henkilön tuen tarve on selvitettävä**, kun asiakas

- saa päihde- tai mielenterveyspalveluja tai vastaavia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, joiden aikana hänen kykynsä huolehtia toisen henkilön hoidosta tai kasvatuksesta arvioidaan heikentyneen
- aloittaa tutkintavankeuden tai vankeusrangaistuksen
 - sosiaalitoimen ja rikosseuraamusalan sosiaalityön yhteistyö lapsen tilanteen varmistamiseksi

Tarvittaessa tavattava lapsi tai muu hoidettava henkilö (jos muuten on vaikea päätellä, onko tilanne kunnossa)

- velvollisuus ilmoittaa sosiaalihuollon tarpeesta (35 §)

Rikostutkinnan nopeuttaminen: ilmoitusvelvollisuus myös suoraan poliisille

* Esim. pahoinpitely, törkeä pahoinpitely, vammantuottamus, heitteillepano, vaaran aiheuttaminen

Eli: Kenelle tätä oikein kuuluu?

- Vastaus: kaikille!!
- Yhteinen, jaettu vastuu
- Viranomaisten tehtävänä on sopia keskinäisestä työnjaosta ja siitä, ettei yksikään lapsi tai nuori ja hänen perheensä jää heitteille ja ilman apua ja tukea – oli sitten kyse varhaisesta tuesta tai erityisen tuen ja avun tarpeesta
- Lainsäädäntö ei aseta esteitä yhteistyölle eikä tietojen vaihdolle, esteet ovat toimintatavoissa ja -malleissa ja jäykissä organisaatorakenteissa

Kiitos!

